

10 Soruda

AKP'nin YÖK'ü Dönüştürme Politikası ve

Yeni YÖK

EĞİTİM SEN

Yükseköğretim Bürosu (YÖB)

1) Yaklaşık 30 yıldır “YÖK Kaldırılsın” deniyor. Neden YÖK’ün kaldırılmasını istiyoruz?

12 Eylül ürünü olan Yükseköğretim Kurulu(YÖK), kurulduğu günden beri üniversiteler üzerindeki baskı ve denetim ile toplum mühendisliğinin en somut ifadesi olmuştur. YÖK ne derse, üniversiteler ona uygun hareket etmek zorunda bırakılmıştır. Bununla birlikte, üniversite içerisinde çalışanların ve öğrencilerin birbirine yabancı olduğu, hiyerarşik bir ilişkiler sistemi inşa edilmiştir. YÖK eliyle eleştirel düşünce olabildiğince sınırlanmış, üniversiteler temel amacı bilimsel araştırma yapmak değil para kazanmak ve kâr etmek olan birer ticarethaneye dönüştürülmeye çalışılmıştır. Buna karşı, yaklaşık 30 yıldır, üniversitelerin eşitlikçi, özgürlükçü bir işleyişe kavuşması için “YÖK Kaldırılsın” diyor ve bunun için mücadele ediyoruz.

2) AKP, YÖK’ü kaldırıyor mu?

Hayır. Aksine, YÖK’ün üniversiteler üzerindeki gücünü daha fazla artırıyor. Nasıl mı? YÖK, 21 üyesi olan bir üst kurula dönüştürülüyor. Ve AKP, bu üyeleri doğrudan kendisi belirlemek istiyor! Bu üyelerin doğrudan, Bakanlar Kurulu, Cumhurbaşkanı ve TBMM tarafından seçilmesi öngörülüyor. Üniversitelerin en üst yöneticisi olan rektörlerin aşırı yetkilerini kaldırmak yerine, onları dahi kendisi belirlemek istiyor. Kısaca, her türlü vesayete karşı olduğunu söyleyen AKP, üniversiteler üzerindeki vesayet rejimini kendi tekeline alıyor. Böylelikle, “Başkanlık Sistemi”ni, üniversiteler üzerinde hayata geçirmeye çalışıyor. Öyle ki üniversite ile ilgili her şeyi kanun ve yönetmelik çıkararak düzenlemek istiyor, anayasal güvenceleri kaldırıyor. Kısaca YÖK’ün adı, “Türkiye Yükseköğretim Kurulu” (TYÖK) olarak değiştirilerek, üniversiteler üzerinde sahip olduğu iktidar pekiştiriliyor.

3) YÖK yasa taslağı önerisi ile ne amaçlanıyor?

AKP, iktidarını artırmak ve yükseköğretim sistemini sermayeye daha da fazla açabilmek için bir adım ileriye gidiyor. Neden mi? Sadece ticari değeri olan bilgilerin üretilmesini sağlamak ve öğrencilerin neyi, ne kadar öğrenmesi gerektiğini tek başına belirlemek istiyor. Bunun dışına çıkma ihtimali olan her şeyi ve herkesi üniversiteden kovarak cezalandırmak istiyor. Üniversiteleri tüm hücrelerine kadar kontrol altında tutmaya devam ederken, üniversitelerdeki potansiyel bir muhalefetin önünü önceden kapatabilecekleri bir yapıyı tesis etmek istiyor. Kısacası, artık üniversitelerden kendisine muhalif hiçbir düşüncenin, sesin çıkmamasını, istiyor.

Bir süredir projecilik zihniyeti, yaz okulu, ikinci eğitim gibi uygulamalar ile şirketleşme yolunda olan üniversiteler, YÖK’ün önerdiği “teknoloji transfer ofisi” gibi birimlerle daha fazla kar eden yapılar haline getirilmeye çalışılıyor. Sermaye kesiminin ve patronların üniversitelere, bilime ve çalışma koşullarına ilişkin taleplerini çabucak hayata geçirecek, onların

istedikleri bilgileri üretecek, işlerine yaramayacak ya da aleyhlerindeki bilgileri görmezden gelecek bir üniversite isteniyor.

4) Yükseköğretim hizmetindeki bu dönüşümü, eğitim ve sağıktaki dönüşümden ayrı düşünebilir miyiz?

Üniversite, dört yıl okuyup mezun olduktan ya da çocuklarımızın mezuniyetinden sonra geride bıraktığımız bir kurum haline geldi. Bu süreçte de farklı uzmanlık alanlarına bölündüğü için üniversitenin içinde olup bitenlere karşı ilğimiz giderek zayıfladı.

Toplumun hizmet aldığı eğitim, sağık gibi temel hizmetlerde yapılan değişiklikler doğrudan üniversiteleri ilgilendirmektedir. Yüksek öğretim sistemindeki dönüşüm de doğrudan bu alanlar üzerinde etki bırakmaktadır. Eğitimdeki, sağıktaki ticarileştirme uygulamaları zaten şimdiye değin yükseköğretim sistemine ve üniversitelere ciddi hasarlar verdi ise de yeni tasarlanan sistem, bu hasarları perçinleyecektir. Bünyelerinde devasa üniversite hastaneleri barındıran yüksek öğretim kurumları toplum sağığını esas alan değil, kâr amacını esas alan kuruluşlar haline getirilecektir. Kocaeli Dilovası'nda fabrikaların yarattığı kirlilikten dolayı annelerin sütünde bile ağır kimyasallar olduğunu tespit eden ve bunun toplum sağığı üzerindeki tehlikelerini açıklayan değerli bir akademisyenin yaşadığı baskılar, gelecekte sıklıkla yaşayacaklarımıza örnek oluşturmaktadır. Hastaneleri şirketleştirerek, başına CEO'lar getirmeye çalışan AKP iktidarı, üniversitelerin yönetimlerinde de üniversiteye mali destek sağılayan işadamlarının yer almasını istemektedir. Üniversiteler bilimsel bilgiyi üreten kurumlar olarak sermaye ya da siyasal iktidar tarafından baskı altına alındıklarında bundan en çok emekçi sınıflar ve bir bütün olarak toplum zarar görür.

Unutmamalıyız ki bu dönüşümlerin arkasında aynı mantık yatıyor. Bu mantık parası olanı vezir, olmayanı rezil eden sonuçlar doğuruyor. Okullarda çocuklarımıza dayatılan niteliksiz, paralı ve ayrımcı eğitim ya da hastanelerin şirketleştirilmesi gibi uygulamaların üniversite ayağını bugün, yükseköğretimin dönüşümü oluşturuyor.

5) Üniversiteler bugün ne durumda ve bu dönüşümle birlikte üniversiteler nasıl kurumlar haline gelecek?

Üniversiteler yıllar içinde, YÖK eliyle, neresinden tutsak elimizden kalan kurumlar haline getirildi. Bugün ise üniversitelerin içinde bulunduğu bir dizi olumsuzluk gerekçe gösterilerek, gerçekleştirmek istedikleri dönüşümü meşrulaştırmaya çalışıyorlar. Bizlere, kendi yapmak istedikleri dışında, başka bir alternatif yokmuşçasına propaganda yapıyorlar. Bizler biliyoruz ki planladıkları bu dönüşümün sonrasında üniversiteler, sertifika dağıtan, sermaye çevrelerine iş yapan ve AKP'nin toplum mühendisliğinde öne

çıkarcacağı kurumlar olacak. Toplumsal ihtiyaçları değil, sermayenin ihtiyaçlarını karşılama ödeviyle hareket eden şirketler haline getirilecek.

6) Peki, bu dönüşüm bizleri neden ilgilendiriyor?

AKP 12 Eylül cuntacılarının yapmak istediklerini tam anlamıyla gerçekleştirmeye çalışıyor. Demokrasiyi inşa etmekten ziyade, bizlere itaat kültürünü dayatıyor. Toplumun bilgiyle ilişkisine yukardan müdahale ederek, neyi, ne kadar ve nasıl öğreneceğimizi belirlemek istiyor. Bilim emekçilerini yoksullaştırıp, onları işten atılma korkusunun temel olduğu güvencesiz çalışma biçimine mahkûm ettiğinde, seslerinin daha az çıkacağını düşünüyor. Aslında emeğinin karşılığında aldığı ücretle geçinen herkese dayatılan bu yaşam, AKP'nin patronlarla birlikte kendi geleceğini garanti altına almaya çalışmasının bir sonucu. Bu politikalar bizlere daha fazla hak kaybı, daha fazla yoksullaşma ve daha az ücretle daha çok çalışmak zorunda kalmak olarak yansıyor. Bu nedenle, üniversitelerde yaşanan bu dönüşüm, çocuklarımızın geleceğini de bugünden daha az ücretle daha fazla çalışacakları, güvencesizliğe mahkum edilecekleri bir karanlığın içine çekmenin aracı haline geliyor. Çocuklarımızın, gençlerimizin ve bizlerin eşit ve özgürce geleceğimizi yaratabilme imkânlar bir bir elimizden alınmak isteniyor.

7) Nasıl bir gençlik yaratılmak isteniyor?

4+4+4 olarak eğitimin kademelendirilmesi uygulaması, aslında bu sorunun cevabını ilk elde bizlere veriyor. Ancak, yükseköğretimin dönüşümünü düşündüğümüzde daha fazla şey söylememiz gerekiyor. Son on yılda adeta her boş bulunan yere bir bina dikerek üzerine üniversite tabelası asan AKP, artık her isteyenün üniversiteli olabileceğini söylüyor. Ancak bu sözde üniversitelerin çoğu lise dahi olamayacak imkânlarla eğitime başlarken, öğrencinin eğitimden sonraki yaşamı için de hiçbir şey vaad etmiyor. Üniversitenin gençlerimizi farklı bilgilerle, eleştirel düşünceyle tanıştırma ve gençlerimizin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendilerini gerçekleştirebilmesine yardımcı olma niteliği tamamıyla ortadan kaldırılmak isteniyor. AKP'nin belirlediği makbul bilgiyi üreten, makbul öğrenci, makbul akademisyen, ve makbul çalışan olabilmenin yolu ise AKP'nin değerlerine ve politikalarına gösterilen sadakatle mümkün olacaktır. Dolayısıyla bu politikalarla birlikte toplumsal aidiyeti olmayan, yalnızlaşmış, rekabetçi ve dayanışmadan uzak, iktidar ve güce tapınan, koşulsuz "uyum" sağlayan gençlerin yaratılması planı sorunsuzca hayata geçecektir.

8) Üniversitedeki bilim emekçilerinin çalışma koşulları nasıl etkilenecek?

İçinde bulunduğumuz dönemin çalışma ilişkisinin temel prensibi güvencesizliktir. Birçoğumuz her an işsiz kalmanın tehdidi altında, düşük ücretlerle ve daha fazla çalışarak hayatımızı idame ettiriyoruz. Bu çalışma

**bunlar yoksa
üniversite**

YÖK 'tur!

**iş güvencesi,
akademik özgürlük,
üniversite bileşenleri,
demokratik özyönetim,
kurumsal özerklik,
özgür bilim,
özgür düşünce,
kamusal finansman,**

EĞİTİM SEN
Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası

Cinnah Cad. Willy Brandt Sk. No:13 Çankaya/ANKARA 06680

Tel: (0.312) 439 01 14 (pbx) / Fax: (0.312) 439 01 18

E-posta: bilgi@egitimsen.org.tr / Web: www.egitimsen.org.tr

Eğitim Sen Bülteni Ekidir. (OCAK 2013)

ilişkinin sonuçlarını madenlerde, tersanelerde, atölyelerde ölüme terk edilen işçilerin başına gelenlerle ne yazık ki görebiliyoruz. Tüm çalışanların güvenceli olması gerekirken, AKP güvencesizliği temel çalışma biçimi haline getiriyor. Üniversiteler de bundan payını alıyor. Yapılmak istenen dönüşümle birlikte üniversitede çalışan herkes sözleşmeli ve iş güvencesi olmadan çalıştırılmak isteniyor. Yıllarca verdikleri emeğin karşılığını, çeşitli bahanelerle işten atılma olarak gören asistanların sayısı her geçen gün artarken, üniversiteler taşeronlaşmaya mahkûm edilmişken, idari ve teknik personelin özlük ve sosyal hakları gasp edilip angarya işlere zorlanırken, yapılmak istenenin güvencesiz ve esnek çalışmayı üniversitelerde kurumsallaştırılmak olduğuna şüphe yoktur.

9) İş güvencesi olmadığında üniversitelerde eleştirel, bilimsel bilgi üretmek mümkün mü?

Unutulmamalıdır ki, iş güvencesi özgür düşüncenin, özgür, eleştirel düşünce ise üniversitenin olmazsa olmazı, temel ve kurucu koşuludur. İş güvencesinin ve özgür, eleştirel düşüncenin olmadığı bir kuruma üniversite demenin imkânı yoktur. Son planlanan değişikliklerle üniversite emekçilerinin elinden iş güvenceleri tamamıyla alınmak istenmektedir. Bu durum çalışanlara mobbing (yıldıрма), farklı düşüncelerin baskı altına alınması, araştırma konularının özgürce seçilememesi, adam kayırmacılık, hiyerarşinin kutsanması gibi sonuçlarla yansıyacaktır.

10) YÖK'e de yeni YÖK'e de karşı çıkıyoruz! Peki, biz ne istiyoruz ve ne yapmalıyız?

Bizler, YÖK'ü de yeni YÖK'ü de istemiyoruz. Üniversiteler, yolsuzlukların, ticari faaliyetlerin ve baskının mekânları değil, özgür, eleştirel, insan, toplum ve doğa yararına bilgi üretmesi gereken kurumlar olmalıdır. Yükseköğretim de tıpkı eğitim ve sağlık gibi temel bir hak olarak görülmelidir. Kamusal, parasız, bilimsel, anadilinde, nitelikli ve özgürleştirici bir yükseköğretim sistemi mümkündür. Bu nedenle hep birlikte, üniversitelerin kurumsal özerkliğini, akademik özgürlükleri, tüm bileşenlerin katılımıyla demokratik eşitlikçi özyönetimi ve üniversite emekçileri için iş güvencesini savunmalı, etnik ve cinsiyete dayalı vb. ayrımcılığa yol açacak her türlü uygulamayı reddetmeliyiz.

Yükseköğretimin 4+4+4'ü olan "yeniden yapılandırma çalışmalarına" karşı özgür bilim, demokratik - özgür üniversite, güvenceli çalışma ve eşit, adil, barış içinde daha güzel bir gelecek için yapılacak çok şey var! Bunu, ancak hep beraber daha güçlü mücadele ederek başarabiliriz.